

5. Гендерные аспекты мер борьбы с терроризмом в рамках уголовного правосудия. URL: https://www.unodc.org/documents/terrorism/Publications/GENDER/19-01530_R_ebook.pdf

6. Сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом, в Україні. URL: https://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/ReportCRSV_UA.pdf

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ

Смолярчук Ю. А.

магістрант

Міжнародного економіко-гуманітарного університету

імені академіка Степана Дем'янчука

м. Рівне, Україна

Одним з об'єктів, які найретельнішим чином охороняються у сучасній державі є інформація. Особливою значимістю володіє державна таємниця.

Актуальність проблеми, насамперед полягає у тому, що інститут державної таємниці є досить давньою системою правового регулювання, яка існує в багатьох державах, який не втрачає своєї актуальності навіть в період глобалізації, сучасних заходів довіри між державами і побудови демократичного інформаційного суспільства. Державна таємниця – це один з неодмінних елементів суверенітету сучасної розвиненої держави, який буде зберігати свою значущість в самій тривалій перспективі.

Державна таємниця – це захищені державою відомості в області її військової, зовнішньополітичної, економічної, розвідувальної, контррозвідувальної і оперативно-розшукової діяльності, поширення яких може завдати шкоди безпеці України. Носіями відомостей, що становлять державну таємницю, є матеріальні об'єкти, в тому числі фізичні поля, в яких відомості, що становлять державну таємницю, знаходять своє відображення у вигляді символів, образів, сигналів, технічних рішень і процесів.

Наявність державної таємниці закономірно передбачає, що існує і система її захисту.

Питання кримінальної відповідальності за злочини, які посягають на відносини у сфері охорони державної таємниці або конфіденційної інформації склали коло наукових інтересів таких вчених, як П. Андрушко, М. Бажанова, Р. Білокінь, Т. Вислоцької, Л. Дадерко,

Д. Кальянова, Л. Кривоченко, М. Коржанського, І. Касперського, П. Матишевського, М. Михайлуци, О. Семенюк, В. Сергійчука, В. Сухоноса, О. Шабалистої, О. Шамсутдінова та інших. Однак кримінальна відповідальність за розголошення державної таємниці потребує додаткового дослідження.

За словами Л. Дадерко, державна таємниця детермінується як вид таємної інформації, що включає інформацію у галузі оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та яка визнана у порядку, встановленому Законом України «Про державну таємницю», і підлягає охороні державою [1, с. 82].

Безпосередній об'єкт злочинів у сфері охорони державної таємниці, якому завдається шкода, – це умови безпечного існування людини, суспільства та держави.

Інформація, яка може бути кваліфікована як державна таємниця, визначається у відповідності до Закону України «Про державну таємницю» і представлена у Зводі відомостей, що становлять державну таємницю України (ЗВДТ), що затверджується наказом Служби безпеки України від 12 серпня 2005 року № 440. Згаданий Звід є єдиною формою реєстрації цих відомостей в Україні. З моменту опублікування ЗВДТ держава забезпечує захист і правову охорону відомостей, які зареєстровані в ньому [3].

Також варто додати, що за Законом України «Про державну таємницю», відомості з різним ступенем секретності володіють неоднаковим значенням для національної безпеки України, а тому відповідно, передбачається різна відповідальність за порушення законодавства про державну таємницю [4].

Кримінальним кодексом України визначено склад злочинів, предмет яких складає державна таємниця. Зокрема, кримінально-правові норми, спрямовані на захист державної таємниці, представлені у розд. І «Злочини проти основ національної безпеки України», до якого включені ст. 111 «Державна зрада» та ст. 114 «Шпигунство», у розділі XIV «Злочини у сфері охорони державної таємниці, недоторканності кордонів, забезпечення призову та мобілізації», до якого входять ст. 328 «Розголошення державної таємниці» і ст. 329 «Втрата документів, що містять державну таємницю», а також у розділі XIX «Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини)», ст. 422 «Розголошення відомостей військового характеру, що складають державну таємницю, чи втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості» [5].

Суттєве значення у питанні кваліфікації розголошення державної таємниці набуває ретельне з'ясування кожної обставини чи ознаки цього злочину. Оскільки будь-яка з них може радикальним чином вплинути на правильне рішення щодо факту у діянні особи певного складу злочину. Саме тому важливе досконале володіння законодавством, яке передбачає кримінальну відповідальність за розголошення державної таємниці

Злочини, що передбачаються статтями 111, 114, 328 (ч. 1), 329 (ч. 1), 422 (ч. 1 та ч. 2) КК України, розглядаються як завершені вже після несанкціонованого витоку таємної інформації, через це для них основний безпосередній об'єкт складають умови безпечного існування людини, суспільства та держави [5].

Позаяк наслідки, які можуть потягнути за собою такі протиправні дії, не закріплені законодавцями у диспозиції цих статей як умова для кримінальної відповідальності, то у випадку їх настання об'єкти, яким буде завдано шкоду, складатимуть додатковий факультативний об'єкт для цих злочинів. До нього відносяться територіальна цілісність та недоторканність України, її суверенітет, політична та економічна незалежність, бойова готовність ЗСУ та інших військових формувань, життя, здоров'я та гідність людини, майно чи інші цінності [7, с. 470].

Додатковий обов'язковий об'єкт для злочинів, передбачених статтями 328 (ч. 2), 329 (ч. 2), 422 (ч. 3) КК України, з огляду на законодавче закріплення в диспозиціях цих статей вказівки на «спричинення тяжких наслідків» унаслідок несанкціонованого витоку секретної інформації складатимуть територіальна цілісність та недоторканність України, її суверенітет, політична та економічна незалежність, бойова готовність Збройних Сил та інших військових формувань, життя, здоров'я та гідність людини, майно або інші цінності [5].

Література:

1. Дадерко Л.Ф. Кримінальна відповідальність за розголошення державної таємниці. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2013. Вип. 6-2(2). С. 82-85.

2. Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-ХІІ «Про інформацію». *Відомості Верховної Ради України від 01.12.1992 р.* 1992 р. № 48. Стаття 650.

3. Закон України від 19.06.2003 р. № 964-ІV «Про основи національної безпеки України». *Відомості Верховної Ради України від 26.09.2003 р.* 2003 р. № 39. Стаття 351.

4. Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-ХІІ «Про державну таємницю». *Відомості Верховної Ради України від 19.04.1994 р.* 1994 р. № 16. стор. 422, стаття 93.

4. Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-ХІІ «Про Службу безпеки України». *Відомості Верховної Ради України від 07.07.1992 р.* 1992 р. № 27. Стаття 382.

5. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-ІІІ. *Відомості Верховної Ради України від 29.06.2001 р.* 2001 р. № 25. Стаття 131.

6. Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю : Наказ Служби безпеки України від 12 серпня 2005 року № 440. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0902-05>.

7. Сухонос В.В., Білокінь Р.М., Сухонос В.В. (мол.) Кримінальне право України. Особлива частина: підручник / за заг. ред. доктора юрид. наук, проф. В.В. Сухоноса. Суми : ПФ «Видавництво «Університетська книга», 2020. 672 с.